

Antoni Tàpies explica els detalls de la polèmica sobre la seva "escultura-mitjó"

"La sang no arribarà al riu"

Antoni Tàpies és notícia. Per una banda el seu projecte d'escultura, en forma de mitjó, per al Museu d'Art de Catalunya ha aixecat una polèmica desbordant. Per l'altra s'ha inaugurat a Barcelona l'exposició "Tàpies comunicació sobre el mur".

Vostè esperava una polèmica

d'aquesta magnitud?

—Sempre, quan he fet alguna cosa en un lloc públic, hi ha hagut una mica de discussió. És natural. El que passa és que potser aquesta vegada se m'han avançat els fets. Jo ho portava d'una manera molt discreta. No ho havia explicat a ningú. M'imagino que algú dels que hi treballen va fer sortir la notícia sense haver vist la maqueta. És va inventar una polèmica abans de veure res. Una vegada estava llançada la notícia, jo no vaig tenir cap inconvenient a deixar fotografiar la maqueta de l'obra.

—Aquesta polèmica el diverteix o l'irrita?

—En conjunt trobo que està bé. Les opinions, segons de qui vinguin, poden ser interessants. En principi no em desagrada, fins i tot puc arribar a aprendre'n alguna cosa.

—Però ¿com ha anat realment? ¿A vostè li van encarregar aquesta escultura per al Museu d'Art de Catalunya?

—Això és molt senzill d'explicar. A mi em va telefonar el senyor Duran Farell i després de dir-me que era president del Patronat del Museu d'Art de Catalunya —que s'havia constituït feia poc— em va dir que em volia proposar fer una escultura de grans dimensions, que tindria uns 25 metres d'alçada, per a la sala oval del Palau Nacional.

—¿A vostè com va respondre?

—Jo vaig respondre que ho anessim a mirar. Ell mateix em va venir a buscar amb el seu cotxe i em va ensenyar la sala oval del Palau Nacional. Vam anar al despatx de la senyora Gae Aulenti i vam començar a parlar d'on posaríem l'escultura. Em van explicar això de l'alçada, primer m'havien dit que havia de tenir 25 metres, després vam quedar que tindria 18 metres

d'alçada. Més tard vaig tenir una sessió de treball amb l'arquitecta Gae Aulenti, que em va explicar una mica com s'imaginava que havia de quedar el conjunt de la sala. Vaig anar a casa i vaig començar a pensar-hi i a dibuixar. I després vaig fer la maqueta a la mateixa escala que m'havia indicat l'arquitecte. I aquí s'acaba la història.

El senyor Duran Farell, també, va ser present en l'acte en què vaig portar la maqueta a Montjuïc. Al cap d'uns quants dies d'haver-la entregat em va telefonar per a dir-me que tot anava molt bé i que pràcticament tot estava aprovat. En aquesta ocasió, també, em dir informà que en el Patronat hi havia una persona que s'hi oposava però que el convencerien i que s'aprovaria per unanimitat. Ullavors al cap d'uns quants dies va sortir un article amb tots aquests problemes que jo no havia explicat a ningú. I, a partir d'aquest moment, la gent va començar a emetre judicis sobre una maqueta que ningú coneixia. Tot ha estat una mica inflat. Em fa l'efecte que algú ha tingut interès d'inflar-ho.

—Però per les informacions que han sortit aquests darrers dies semblava que tampoc el senyor Duran Farell li havia encarregat l'obra.

—Fixa-t'hi bé, jo he dit que m'ho va proposar i ho he remarcat. Els encàrrecs oficials normalment es fan per escrit. I això, en aquest cas, no està fet.

—¿Creeu que l'escultura del mitjó acabarà al Museu d'Art de Catalunya o potser que ara es retractin?

—No ho sé. Crec que el Patronat ho ha posat en mans de la Generalitat i l'Ajuntament perquè donin la seva opinió. Bon punt hagin donat la seva opinió, segons he llegit en els diaris, decidiran.

—Si ara li diguessin que no ¿s'enfadaria?

—No, pensí que tot això passa entre

amics. Els del Patronat, tots ens coneixem. Si no es fa l'escultura continuarem sent amics igualment.

—¿Creeu, però, que és possible que finalment diguin que no?

—L'únic que sé és que només hi ha una persona que hi està en contra.

—En les cartes del director que s'han publicat aquests dies als diaris sobre la seva escultura, les argumentacions no són tan carques com solen ser en aquests casos. Sembla que la gent filli més prim.

—Jo no m'he assabentat de tot el que s'ha publicat, però, en general, la gent que n'està en contra o que s'en riu no és gent del món de l'art. Més aviat les cartes són de broma. Es pregunten si el mitjó farà mala olor. Més aviat són comentaris d'aquest tipus. La gent pot dir el que vulgui. Si estem en una democràcia s'ha d'acceptar aquesta mena de comentaris.

En canvi, la poca gent que ha opinat del món de l'art, que ha estat la directora de la Fundació Miró, la Victòria Combalia, en Fèlix d'Azua, en Joan Brossa, tots n'eren favorables. L'única persona que s'hi ha oposat és un membre del patronat del Museu d'Art de Catalunya, el vice-president.

—Les escultures d'aquesta ciutat sembla que estan condemnades a ser polèmiques.

—Això és una opinió que va donar el senyor Guardans, que em sembla molt bé, incús li vaig agrair que digués que no criticava l'escultura, sinó l'emplaçament. Insisteixo que tot això passa entre persones educades i, per tant, la sang no arribarà al riu. De totes maneres, si que vull dir que discrepo de dues raons que va exposar ell.

—¿Quines són?

—Una és que va menysprear les escultures d'en Miró i en general les escultures fetes per pintors, com si fossin un treball secundari. Això és pot

contrarestar amb opinions més autoritzades que la del senyor Guardans, en el món de l'art. Hi ha llibres publicats per gent molt qualificada que arriben a dir que les millors escultures del segle XX són fetes per pintors. El senyor Guardans es molt lliure de tenir aquesta opinió, però en el món de l'art es podria discutir moltíssim sobre la seva afirmació.

—¿I, l'altra?

—Ell va dir que jo havia fet aquesta maqueta per una simple conversació amb la senyora Gae Aulenti. Cosa que no és veritat, en absolut. Com ja he explicat, va ser el senyor Duran Farell qui va fer-me aquesta proposta.

—Una de les coses que poden haver suscitat més confusió és que en principi no es va definir la matèria en què es construiria el mitjó. La maqueta ha donat una imatge molt concreta

—Potser sí que la maqueta pot haver distorsionat el projecte.

—¿Està d'acord que aquest mitjó té alguna cosa d'hiperrealista?

—No, perquè no ho serà. Jo vaig utilitzar un mitjó perquè era el que més s'aproximava a la idea. Però com que estarà fet amb una malla molt fina, molt transparent em fa l'efecte que quedarà un objecte una mica insòlit. Passarà el mateix que va passar amb el "núvol i cadira", que ben bé no es veu que sigui un núvol i una cadira.

—¿Que li comparin el mitjó amb una obra de Miralda li sembla un insult?

—No, tot el contrari

—¿Aquest mitjó està molt lluny dels peus i sabates i petjades habituals a la seva obra?

—Jo ho he treballat amb el mateix esperit que he treballat altres objectes de la vida quotidiana. A vegades en faig la silueta, a vegades inclús els he incorporat de veritat en el quadre. Tinc com un desig de cosmilitzar o sacralitzar els objectes més petits, en el sentit del budisme zen. En un petit gra de pols, en un paperet podem veure tot l'univers. Crec que es bõ mostrar a la gent que els objectes més petits, els hem de tractar amb el mateix respecte que les coses més sagrades. Això pot despertar uns sentiments més solidaris entre els homes, sobretot entre els homes i el medi ambient que avui està tant castigat.

—Potser això en l'època actual interessa menys que fa uns anys

—Sempre hi haurà gent que ho entendre o no ho entendre. Ara, jo crec, que sempre he tingut la fortuna que quan he fet una cosa ha caigut en uns mo-

ments que en l'ambient semblava que la gent esperava certs tipus de reflexions, de preocupacions, inclús d'estudis científics. La meua obra no solament els ha reflectit sinó que ha estimulat la reflexió sobre aquestes coses. Això m'ha passat molt, sobretot en les matèries que ara

"Tot ha estat una mica inflat. Em fa l'efecte que a algú li interessava inflar-ho"

exposo en la meua Fundació. Aquestes obres van tenir èxit perquè semblava que la societat esperava aquest tipus de reflexió. Era el moment de l'existencialisme, en què a París se'ns mirava molt a Espanya i a Catalunya en particular. Era un moment que es discutia molt què era la matèria, la constitució de la matèria, aquesta preocupació per la matèria. Tot eren temes que estaven latents. I això va crear interès. Penso que els objectes que faig poden ser interessants. Jo visc amb

"Als 70 anys visc amb la il·lusió que el que faig pot transformar inclús la manera de veure les coses"

aquesta il·lusió. Als setanta anys visc amb la il·lusió que el que faig pot transformar inclús la manera de veure les coses.

—Però ara potser no hi ha aquesta receptivitat

—De receptivitat, n'hi ha poca. La gent

està més aviat distreta. S'estila més la cultura de la distracció, la cultura de guanyar diners ràpidament, de fer-se ric en quinze dies. Aquest materialisme salvatge és molt desfavorable a entendre qualsevol missatge. No sols el meu, els pobres que fan música clàssica ho tenen pitjor.

—¿Això el preocupa?

—Això no m'ha preocupat mai. Només que captis dues o tres ànimes ja n'hi ha prou. Això ja ho he viscut en altres èpoques. En acabar-se la guerra civil, en el moment més negre de la dictadura, només saber que hi havia dos o tres figures que pensaven d'una determinada manera —en Pau Casals, en Miró, en Picasso— pels joves va ser fantàstic. Per tant no cal convèncer les masses. No he cregut mai en l'art per a les masses. Seria ideal, però tal com està la societat, amb aquestes diferències de classe, és difícil que tothom ho vegi igual.

—¿I del monument a Macià de Subirachs, en pot dir alguna cosa?

—No en puc dir res perquè no l'he vist.

—¿El deu haver vist en foto o en la televisió?

—No.

—¿No en vol opinar?

—No puc opinar d'una cosa que no he vist.

—L'exposició que s'ha inaugurat recentment, *Tàpies sobre el mur*, li permet mirar el seu passat artístic d'una manera global. ¿Quina sensació té quan veu aquesta exposició?

—En aquests últims anys, com que hem estat fent el catàleg general de tota la meua obra, he tingut ocasió de repassar moltes fitxes i, per tant veure aquesta exposició no m'ha sorprès tant. M'han sorprès el colors de moltes pintures. Me n'havia oblidat. En canvi, les imatges les tenia molt presents. Ha estat molt curiós perquè m'ha influït en el meu treball. Fer el catàleg i l'exposició ha estat interessant perquè m'ha influït en el meu treball actual. És com una revisió de tot un període. He descobert coses que només les havia apuntat i ara les podré desenvolupar.

—Els escriptors quan fa una nova edició revisen, esborren, esmenen. Els pintors això no ho poden fer.

—És impossible. Però no he tingut mai ganes de canviar res. Potser perquè quan faig un quadre no el deixo fins que n'estic satisfet. És clar, que sempre són satisfaccions relatives. Mai estàs satisfet del tot. Sempre tens una certa insatisfacció i això t'estimula.

—L'exposició Tàpies sobre el mur diuen els especialistes que recull part de la seva millor obra.

—Quan vaig entrar en el món de l'art va causar una certa sensació, vaig aportar alguna cosa nova a la història de la pintura. D'això en sóc conscient i n'estic orgullós. És un període que jo comparo amb el del cubisme analític que va tenir Picasso. Va ser un període molt auster, en què es va tancar molt en l'anàlisi de les possibilitats de la matèria. Durant aquests anys jo també em vaig tancar molt. És la creació d'un vocabulari que després he desenvolupat més.

—Aquesta exposició anirà a València, a l'IVAM.

—Per a mi és una gran satisfacció que vagi a València. Quan vaig visitar l'IVAM vaig pensar que era un lloc fantàstic. Per a una ciutat relativament petita com es València, tenir un museu d'aquesta categoria era una cosa sensacional. A més està molt ben portat i dirigit. Em sembla que es un motiu de satisfacció de tots els catalanoparlants i n'estic molt content. Em fa molt feliç fer-hi l'exposició i penso anar a la inauguració.

—La Fundació Tàpies sembla que no acaba de trobar el seu paper en aquesta ciutat.

—No hi estic d'acord, en absolut. El que passa és que som nous, potser encara no hem entrat prou en els circuits d'informació municipals. Per exemple,

encara no apareixen en les guies de l'Ajuntament i no per mala voluntat, sinó perquè som nous. Ens falta senyalització i ens falta ser més coneguts. En canvi, tenint en compte els pocs anys de vida que tenim a l'estranger ens coneixen força. La major part de visitants són estrangers. Cosa que diu molt de la gent del país.

—¿En contra?

—No. Però tenim una certa inèrcia. Ens falta anar a un cert ritme.

—Però quan les exposicions no són sobre la seva obra sembla que no acabin de tenir prou relleu.

—Totes les activitats que fem tenen ressò. Això, també depèn de les èpoques de l'any. Al voltant de Nadal hi ha hagut dies que s'ha format cua per entrar. Del que estic més satisfet es del paper que té la Biblioteca, de la gent que ve a estudiar-hi. Vull que la Fundació sigui un centre d'estudi d'art contemporani, i de l'art d'altres civilitzacions. Crec que en el nostre segle

són molt importants les influències que han tingut altres cultures sobre Europa. Som la millor biblioteca d'art asiàtic d'Espanya. El que passa és que hi hagut persones de mala voluntat que han fet córrer que la Fundació sempre està buida. Això és completament fals. Hi va poca gent, però també va poca gent en les meves exposicions de les galeries d'art. Nosaltres no serem mai com un cantat de rock.

—La Fundació és un Museu sense cafeteria. ¿Què pensa dels museus moderns?

—No hi ha cafeteria per principis. Tinc al.lèrgia als museus que fan olor de cafeteria. No m'agraden. Un museu per a mi ha de ser un temple on la gent pugui estar tranquil.la. El museu modern està molt en crisi.

Del mitjà al gat

Ha estat portada dels diaris. Segurament passarà a la història com "el mitjà d'en Tàpies". La polèmica de moment no s'ha acabat. En realitat, tot just sembla començar. Mentrestant Tàpies explica les seves raons, sense amagar-se de res. Ens acompanya a la porta i agafa el gat al braç perquè no se li escapix, escales avall. En acomiadar-nos parlem de pintura, de fills i de néts. Tota la resta, està molt lluny.

—¿Vostè reivindica el caràcter sagrat dels museus?

—Hi ha hagut excessos, que hi hagi tants mercaders en el temple és un inconvenient. Això és difícil d'arreglar, perquè els museus necessiten viure i, si convé, posar el mercadet i anar venent objectes. Nosaltres també venem llibres i també ens va bé. Tot i així s'han fet excessos. Es poden formar cues poca-soltes davant una exposició de Velazquez, per exemple. O coses que s'han fet a Pars. Obres que es poden veure cada dia, perquè estan totes en el mateix barri les ajunten al Grand Palais i de sobte apareixen cues immenses. Tot plegat és una manipulació poca-solta del públic.

—En el número especial que li va dedicar Vogue deien de vostè que "era un català de cor i un espanyol de passaport". ¿Li agradaria tenir passaport català?

—Doncs, sí

—¿L'art ha de tenir un paper civilitzador?

—Si pensés que no ha de servir de res ja no treballaria. Jo treballa amb aquesta il.lusió de pensar que pot contribuir, encara que sigui amb un petit gra de sorra a la millora del desenvolupament de les potencialitats que tenim els éssers humans

—Sembla que en els últims anys vostè s'ha aïllat bastant.

—Em tanco bastant perquè en la nostra feina t'has de tancar perquè vol moltes hores de treball. Em tanco, sobretot, a l'estiu (toca fusta) que es quan em trobo millor. Em revifo una mica i estic tres o quatre mesos tancat al Montseny sense veure absolutament a ningú, es l'única manera d'avançar la feina.

—A vostè se li atribueixen sectarismes, per exemple, que en la llibreria de la seva Fundació no es venen determinats llibres.

—La Fundació està per la conservació de la meua obra en principi, en principi, tot i que s'hi pugui donar referència de la meua filosofia. No hi posarem pintors de la Sala Pares.

—¿Té molts enemics?

—Amb això em pot passar com als marits enganyats, que són els últims en assabentar-se, jo no m'assabento d'aquestes coses

—Félix d'Azua deia que vostè posés el seu mitjà

però que a canvi donés la seva col.lecció particular d'art, que és molt important, a la ciutat. ¿Què li sembla aquesta proposta?

—Molt important no ho és, la meua col.lecció. Són intercanvis amb altres artistes. Trobo que aquest és un comentari una mica poca-solta. Ho faria ell, cada vegada que li publiquen un llibre, de donar la seva biblioteca a Barcelona. A més jo ja n'he donat, de quadres. Més de 300 a la meua Fundació i milers d'estampes, gravats, obra gràfica. O siga que ja em fet un cert sacrifici, tant jo com la meua família per la ciutat de Barcelona.

—¿Malgrat les crítiques, les bromes i els comentaris. Quan agafi La Vanguardia continuarà llegint la secció de "Cartes al director"?

—A vegades hi ha coses divertides. Els mitjons de rombes, el paper higiènic... És una secció molt divertida.

Assumpció Maresma